

Delårsrapport med prognos 1-2020

Programnämnd barn och utbildning

Beslutad av Programnämnd barn och utbildning den 28 maj 2020

Dokumentansvarig på politisk nivå: Programnämnd barn och utbildning

Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Programdirektör barn och utbildning

Innehåll

1 Förslag till beslut.....	3
2 Programdirektörens bedömning och analys	4
2.1 Programdirektörens analys av verksamhetens resultat	4
2.2 Framåtblick.....	5
3 Delårsresultat och prognos 1 för 2020.....	7
3.1 Programnämndens resurser.....	7
3.2 Effektivisering	8
3.3 Programnämndens egen verksamhet	9
3.4 Driftnämndernas resultat	11
3.5 Kostnadsutveckling.....	15
3.6 Investeringar	16
5 Fem år i sammandrag.....	17
6 Bilagor.....	18

1 Förslag till beslut

En sammanställning av programområdets ekonomi per den 31 december 2020.

Programområde barn och utbildning prognostiserar en negativ budgetavvikelse på 40,2 miljoner kronor varav 11,9 miljoner kronor är hänförligt till intraprenaderna. Resultatet exklusive intraprenaderna uppgår till en negativ budgetavvikelse på 28,3 miljoner kronor. Det ekonomiska läget för programområde barn och utbildning är mycket ansträngt. Totalt bedöms det finnas förutsättningar för en långsiktig hållbar ekonomi inom programområdet, men det kommer krävas åtgärder på både nämnds- och verksamhetsnivå.

De största utmaningarna för programområdet är att samtliga nämnder ska ha en ekonomi i balans och att kunskapsresultaten ska stärkas. Det handlar om att kunna erbjuda en så bra och trygg skolgång som möjligt, från förskola till gymnasieskola, för att alla barn och elever ska kunna utvecklas och få möjlighet till ett bra framtida liv.

Örebro är en tillväxtkommun vilket påverkar programnämnd barn- och utbildning genom att kommunen kommer att ha stora behov under flera år framåt med att tillskapa nya förskole- och skolplatser. Den framtida kompetensförsörjningen är ytterligare en stor utmaning där vi behöver kartlägga kompetens och vilken kompetens vi behöver med anledning av stora barn- och elevkullar.

Samspelet och samarbetet i kommunen är en viktig förutsättning för att lyckas med programområdets uppdrag.

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till Programnämnd barn och utbildning

1. Delårsrapport med prognos 1 för 2020 antas.
2. Delårsrapporten överlämnas till Kommunstyrelsen för vidare hantering
3. Programnämnd barn och utbildning kommer under året att följa driftnämnderna ekonomiska läge genom de kontinuerliga månadsrapporterna som rapporteras till Programnämnden.

2 Programdirektörens bedömning och analys

De ekonomiska konsekvenserna av coronaviruset är ytterst svårt att bedöma i nuläget. Vad kommande veckor och månader för med sig, när det gäller smittspridningen liksom när det gäller olika typer av åtgärder för att bromsa förloppet, är ovisst. Likaså är det osäkert vilka positiva ekonomiska effekter som kan väntas av de olika typer av åtgärder som nu verkställs i kommunen och av andra aktörer. För att få en gemensam bild av läget har vi i denna Delårsrapport med prognos 1 gjort ett antal kommungemensamma antaganden att förhålla sig till. Med dessa som utgångspunkt har prognosen anpassats till den verksamhet som nämnden har, grundat på försiktighetsprincipen.

För de verksamheter där den ekonomiska effekten av Coronapandemin för helåret inte är känd gör vi i prognosen ett antagande om att nuvarande situation håller i sig augusti ut och att september månad räknas som en återhämtningsmånad med halv effekt. Vi utgår då ifrån verksamhetens hittills kända ”coronaeffekt” under april månad för att uppskatta kommande månader och korrigerar med en uppskattning av kommande ekonomiska effekter om inte april månad speglar verksamhetens effekt helt.

Nämnderna redovisar de merkostnader och intäktsbortfall som uppskattas för året med anledning av corona. En samlad prognos av aviserade statliga ersättningar för merkostnader med anledning av corona görs på kommunövergripande nivå.

2.1 Programdirektörens analys av verksamhetens resultat

Programområde barn och utbildning prognostiserar en negativ budgetavvikelse på 40,2 miljoner kronor varav 11,9 miljoner kronor är hänförligt till intraprenaderna. Resultatet exklusive intraprenaderna uppgår till en negativ budgetavvikelse på 28,3 miljoner kronor. Det ackumulerade resultatet för intraprenaderna är fortsatt positivt inom förskola och grundskola. Det som är skillnad mot tidigare år är att enheter nu i större utsträckning än tidigare kommer att behöva använda sig av det ackumulerade resultat från tidigare år för att klara budget.

Det ekonomiska läget för programområde barn och utbildning är mycket ansträngt. Verksamheterna arbetar med att få en ekonomi i balans både utifrån den negativa budgetavvikelsen som programområdet gick in med i 2020 men också årets effektiviseringsuppdrag som uppgår till 2,0 procent, motsvarande 63,6 miljoner kronor. En del av effektiviseringsuppdraget avser riktat effektiviseringsuppdrag på inköp som motsvarar 15,3 miljoner kronor. Nuvarande nivå på effektiviseringen upplevs som alltför stor för programområdet. Det är angeläget att den kommunövergripande avstämning som ingick i uppdraget genomförs med en eventuell revidering av nivån per programområde. För att hämta hem den riktade effektiviseringen på inköp behövs också stöd från Upphandling för att besparingen inte ska verkställas genom ett minskat antal personal.

Det ökade antalet barn och elever i förskola och skola har lett till att nya lokaler tillskapats. Det har också funnits behov av renovering av lokaler samt ersättning av byggnader. Under perioden 2015–2020 har kostnaderna för lokaler inom förskola och skola ökat från cirka 320 miljoner kronor år 2015 till cirka 640 miljoner kronor som är den budgeterade kostnaden för år 2020 vilket motsvarar en ökning på 100 procent.

Under motsvarande period har barn- och elevantalet ökat med cirka 10 procent vilket innebär att kostnaden per barn och elev har ökat med cirka 79 procent.

Några av de effekter av Coronapandemin som programområdet ser i dagsläget är högre vikariiekostnader för mars och april samtidigt som kostnaderna för månadsavlönade sjunkit för samma period, uteblivna intäkter från restauranger och dagvård inom Vård och omsorg, uteblivna intäkter som är hänförliga till stängda gymnasieskolor vilket också innebär minskade livsmedelskostnader och vikariiekostnader, minskade intäkter för studiehandledning under del av våren då studiehandledare har stöttat andra delar i verksamheten, minskade föräldraavgifter från vårdnadshavare som har barn i förskola och fritidshem samt ökade kostnader för begränsad samplanering av skolskjutsar. Sammanfattningsvis ser kommunen att det inte påverkat ekonomin på kort sikt men det kan bli konsekvenser på lång sikt som vi inte känner till nu.

Totalt bedöms det finnas förutsättningar för en långsiktig hållbar ekonomi inom programområdet, men det kommer krävas åtgärder på både nämnds- och verksamhetsnivå. Insatser behövs på alla nivåer inom programområdet för att få en långsiktig hållbar ekonomi. Bedömningen i övrigt är att våra verksamheter bedrivs på ett sätt som motsvarar våra uppdrag, men att insatser behövs för att få en ekonomi i balans samt att utveckla och stärka uppdragen inom vissa områden och enheter.

2.2 Framåtblick

Programområde barn- och utbildning är inne i ett expansivt skede vilket till stor del beror på att Örebro är en tillväxtkommun. Antalet barn och elever ökar i alla åldersgrupper vilket leder till att nya förskole- och grundskoleplatser behöver tillskapas. När kommunen växer innebär det också att kostnader för skolskjuts, elevresor, specialsolor, mm ökar. Det finns ett fortsatt behov av lokalanpassningar, renoveringar och ersättningar av lokaler vilket ställer krav på en flexibel organisation då antalet barn och elever hela tiden förändras.

Lokalförsörjningsplaneringen och investeringsprogrammet visar på behovet av lokaler för planperioden. I planeringen finns viss prioritering av objekt där objekt flyttas fram något eller några år i avvaktan på att utvärdera om behov kvarstår. Behov finns av ytterligare prioriteringar bland annat utifrån vad lokalkapacitetsutredningen visade genom att möjliggöra fler elever i befintliga lokaler. Det leder till minskade investeringar för kommunen. Samarbeten och samordning inom kommunen och med bolagen är en förutsättning för lokalförsörjningsprocessen men också för att dämpa kostnadsutvecklingen. Samarbete med fristående aktörer och planering utifrån kommande etableringar av nya fristående skolor och förskolor måste vägas in i kommunens planering.

Volympotten behöver ha en utformning så att det blir tydligt för både Kommunstyrelsen och Programnämnd barn och utbildning vad som förväntas för nästkommande budgetår, men också för den strategiska långsiktiga budgetplaneringen. Om volympotten inte täcker kostnaderna för den växande staden påverkar det programrådets ekonomi genom att tilldelningen till förskolor och skolor kommer att behöva minska.

Det ekonomiska resultatet för året är en negativ budgetavvikelse, vilket innebär att programområdet har en för hög kostnadsnivå, samt att åtgärder måste göras utifrån effektiviseringsuppdraget 2020. Detta kräver ett utvecklings- och omställningsarbete på både kort och lång sikt för en långsiktig ekonomi i balans. En viktig del är att öka medvetenheten och kompetensen om resursfördelningsmodellerna i organisationen och arbetet med ekonomi på alla nivåer. Detta förutsätter engagerade ledare och chefer som

har stöd från ekonomer samt förbättrade möjligheter för chefer och ledare att följa upp sin ekonomi genom utvecklande av ekonomi- och stödsystem.

Arbetet framåt präglas av åtaganden med fokus på att skapa förutsättningar för att fler elever klarar att nå kunskapsmålen och att skapa framtidens förskola och skola där alla barn och elever ges möjlighet att nå målen. Det senare innefattar inte bara byggnader utan också innehållet i skolans pedagogiska verksamhet. Arbetet kräver samverkan och samsyn, inte enbart mellan verksamheter inom barn och utbildning, utan inkluderar även andra programområden, centrala resurser på Örebro kommun och externa aktörer. Detta för att skapa en helhetsbild av barnets/elevens samlade behov av stöd och hjälp men arbete krävs också inom det förebyggande arbetet. Ett exempel på samverkansmodell är TABB (Tillsammans för alla barns bästa, Örebro Regionens Skottlandsmodell) som fokuserar på barn och ungas välmående.

Frågor om integration, skolans kompensatoriska uppdrag, hållbarhet, digitalisering och jämställdhet ska genomsyra arbetet och prägla vårt synsätt. Skolutvecklingen ska genom ”Skolutveckling tillsammans 2025” säkerställa ett långsiktigt och väl förankrat skolutvecklingsarbete.

Arbetet med att öka likvärdigheten för barn och elever är en mycket viktig del inom programrådets område. Här kommer ett antal åtaganden att ligga på de ekonomiska förutsättningarna för att förskolan och skolan i Örebro kommun ska kunna hålla hög kvalitet och utgöra en god grund för framtida yrkesverksamhet och fortsatta studier.

Arbetet med att säkerställa och skapa förutsättningar för digitalisering inom alla skolformer ska också fortsätta. Inom programrådet pågår arbetet med att bygga upp en (system)förvaltningsorganisation. Syftet är att skapa förutsättningar för att bland annat kunna ge rätt stöd till användarna, att rätt prioriteringar genomförs efter önskemål, översyn av licenser och avtal samt att upprätta gemensamma riktlinjer och rutiner som i enlighet följer lagtexter, förordningar och kommungemensamma föreskrifter.

Samtliga beslut inom de strategiska områdena ska beakta perspektiv som exempelvis skolsegregation, barnfattigdom, barnkonventionen¹, ANDT med mer. Kunskapen om hållbar utveckling ska finnas med i skolornas vardagsarbete från förskola till gymnasieskola, vilket kommer att styras och stödjas av det kommande Hållbarhetsprogrammet.

Programnämnden ska skapa förutsättningar för en långsiktig och strategisk kompetensförsörjning. Driftnämnderna kommer både att behöva attrahera och rekrytera medarbetare till vissa yrkeskategorier och ämnesbehörigheter, behålla och utveckla befintlig personal för att kunna utveckla undervisning och arbetssätt, samt jobba med omställning vilket är en stor utmaning för kommunen.

¹ Eftersom Sverige redan 1990 ratificerade FN:s konvention om barnets rättigheter har vi under lång tid varit skyldiga att anpassa nationell lagstiftning efter denna. Det innebär att skollagen redan ska vara anpassad utifrån barnkonventionen. Genom nationell lagstiftning, som exempelvis skollagen, har lagstiftaren valt hur Sverige tolkar barnkonventionens krav när det gäller rätten till utbildning. Regeringen har ett pågående uppdrag som syftar till att kartlägga vad barnkonventionens krav kan komma att innebära för förändringar, just eftersom barnkonventionens artiklar inte är så detaljerade. Detta kommer också utvecklas över tid genom den praxis som följer av avgöranden i förhållande till konventionen.

3 Delårsresultat och prognos 1 för 2020

3.1 Programnämndens resurser

Programområdet har till och med april månad förbrukat 35,8 procent av tilldelad budgetram vilket kan jämföras med riktvärdet på 33,3 procent om verksamheterna har en jämn förbrukning. Motsvarande förbrukning vid samma tidpunkt 2019 uppgick till 37,7 procent och med en prognostiserad negativ budgetavvikelse på totalt 40,0 miljoner kronor. Vi arbetar i större utsträckning med att periodisera intäkter och kostnader, det vill säga att intäkter och kostnader ska belasta på rätt period.

Programområde barn och utbildning prognostiserar ett samlat negativt prognostiserat resultat på 40,2 miljoner kronor. En negativ avvikelse på 28,6 miljoner kronor efter ianspråktagande av intraprenadernas eget kapital.

Det ackumulerade resultatet för intraprenaderna är fortsatt positivt inom förskola och grundskola. Det som är skillnad i år är att enheter i både förskolor och grundskolor i större utsträckning än tidigare kommer att behöva använda sig av det ackumulerade resultat från tidigare år för att klara budget. Det är också skillnader i resultat mellan enheter.

Förskolenämnden prognostiserar en negativ budgetavvikelse på 4,7 miljoner kronor, Grundskolenämnden en negativ budgetavvikelse på 15,7 miljoner kronor, Gymnasienämnden en negativ budgetavvikelse på 16,6 miljoner kronor och Programnämnden barn och utbildning en negativ budgetavvikelse på 3,2 miljoner kronor. I det ekonomiska resultatet för Förskole- och Grundskolenämnd ingår intraprenadernas negativa budgetavvikelse med totalt 11,9 miljoner. Programnämnd barn och utbildning kommer särskilt att följa nämndernas ekonomiska resultat i den ordinarie uppföljningsprocessen under året. Det sker bland annat genom den månadsrapport som är uppe i Programnämnd barn och utbildning och som ska ge nämnden aktuell ekonomisk information under året. Månadsrapporten är ett komplement till delårsrapporter och årsrapporten.

Programområdet barn- och utbildning är inne i ett expansivt skede vilket till stor del beror på att Örebro är en tillväxtkommun. Antalet barn och elever ökar i alla åldersgrupper vilket leder till att nya förskole- och grundskoleplatser behöver tillskapas. Att kommunen växer innebär också att kostnader för skolskjuts, elevresor, specialskolor med mera också ökar. Det finns också behov av lokalanpassningar, renoveringar och ersättningar av dåliga och tillfälliga lokaler. Det innebär att barn och elever ibland måste evakueras till andra skolor. Förskolor och skolor kommer att starta upp verksamhet under året och det kommer ta några år innan skolorna har det antal elever som skolan är byggd för, vilket får ekonomiska konsekvenser. Det i sin tur ställer krav på en flexibel organisation då antalet barn och elever hela tiden förändras. Skillnaderna i antalet barn och elever mellan vår och höst är stora inom både förskola och skola. Verksamheterna upplever att det är svårt att planera och anpassa sin organisation till faktorer som ett förändrat antal barn och elever, öppningar och stängningar av verksamheter, evakueringar och nybyggnationer.

Det bedöms finnas förutsättningar för en långsiktig hållbar ekonomi inom programområde Barn och utbildning. Det kommer att krävas förbättring på både nämnd- och verksamhetsnivå och behov av ställningstagande. En viktig del är att öka medvetenheten och kompetensen om resursfördelningsmodellerna i organisationen och arbetet med

ekonomi på alla nivåer. En förutsättning är att det finns engagerade ledare och chefer som har stöd från ekonomer och att förbättra möjligheten för chefer och ledare att följa upp sin ekonomi genom utvecklande av ekonomi- och stödsystem. Resursfördelningsmodellerna är levande dokument och ses kontinuerligt över så att resursfördelningen svarar mot de behov som finns hos barn och elever. Ett utvecklings- och omställningsarbete krävs för åtgärder på både kort och lång sikt samt förutsättningar och rutiner för en långsiktig ekonomi i balans.

Förutsättningarna för verksamhetsåret är att dels anpassa organisationen till följd av den negativa budgetavvikelsen från 2019 men också det generella effektiviseringskravet på 2,0 procent för 2020. Sammantaget är bedömningen att våra verksamheter bedrivs på ett sätt som motsvarar våra uppdrag, men att insatser behövs för att få en ekonomi i balans samt för att utveckla och stärka uppdragen inom vissa områden och verksamheter.

Fördelning av effektiviseringskravet har skett utifrån barn- och elevpeng genom resursfördelningsmodeller och övrig verksamhet såsom anslagsfinansierad verksamhet. Omprövningskravet för 2020 uppgår till 63,6 miljoner kronor. Nämnderna hanterar effektiviseringskravet på olika sätt, men när inte nämnderna inom programområdet har en budget i balans är effektiviseringskravet för året inte uppfyllt.

Nämnder och fristående huvudmän inom förskola och skola har inte kompenserats för 2020 års löneökning. Budgetutrymmet återfinns under Kommunstyrelsen. Fördelning av medel sker när avtalen för 2020 är klara.

Investeringsutrymmet för inventarieinvesteringar 2020 uppgår till 45,6 miljoner kronor och bedömningen är att inte hela utrymmet kommer att nyttjas under året.

3.2 Effektivisering

I den budget som programområde Barn och utbildning tilldelades inför 2020 innehöll ett generellt effektiviseringsuppdrag på 25,6 miljoner kronor samt ett preliminärt riktat omprövningskrav för inköp på 15,6 miljoner kronor, totalt 40,9 miljoner kronor. Effektiviseringsuppdraget motsvarade 1,1 procent av den utgående budgetramen för programområdet 2019.

Utöver effektiviseringen från Kommunstyrelsen fanns ytterligare behov av effektivisering inom programområdet med 22,7 miljoner kronor, totalt för programområdet innebar det en effektivisering med totalt 63,7 miljoner kronor. Det motsvarar en generell effektivisering för programområdet med 2,0 procent.

Förutsättningarna för verksamhetsåret var dels att anpassa organisationen till följd av den negativa budgetavvikelsen från 2019 men också den generella effektiviseringen på 2,0 procent för 2020.

Fördelning av effektiviseringskravet har skett utifrån barn- och elevpeng genom resursfördelningsmodeller och övrig verksamhet såsom anslagsfinansierade verksamheter. De kommunövergripande verksamheterna Centralt skolstöd och Myndighetsavdelningen tilldelades en effektivisering på 5,0 procent, för att värna om kärnverksamheten. Nämnderna hanterar effektiviseringskravet på olika sätt, men när inte nämnderna inom programområdet har en budget i balans är effektiviseringskravet inte uppfyllt.

Samtantaget är bedömningen att våra verksamheter bedrivs på ett sätt som motsvarar våra uppdrag, men att insatser behövs för att få en ekonomi i balans samt för att utveckla och stärka uppdragen inom vissa områden och verksamheter.

Samtliga verksamheter inom förskola och skola är personalintensiva verksamheter och större delen av budgeten går till personalkostnader. Verksamheten saknar idag stöd i arbetet hur det riktade effektiviseringskravet på inköp ska kunna verkställas, för att effekten inte ska påverka verksamheternas personalorganisation negativt för att anpassa verksamheten till en ekonomi i balans när effektiviseringen uteblir.

3.3 Programnämndens egen verksamhet

Programnämndens egen verksamhet har till och med april månad förbrukat 32,2 procent av budgetramen vilket kan jämföras med förra årets förbrukning på 30,8 procent. Om verksamheten har en jämn förbrukning ska den ligga på 33,3 procent. Programnämnden har inte en jämn förbrukning över året vilket är ett utvecklingsområde.

En ekonomisk sammanställning över verksamheterna inom Programnämndens egen verksamhet.

Driftnämnd	Bokslut	Utfall	Budget	Återstår av	Förbrukn	Prognos	Avvik
Belopp i tkr	2019	jan-april	2020	budget	%	1-2020	
Programnämnd	-1 277	-409	-620	-211	66,0%	-1 172	-552
Programövergripande	-73 020	-21 165	-55 090	-33 925	38,4%	-82 983	-27 893
Förskola	-229 738	-77 845	-226 500	-148 655	34,4%	-228 208	-1 708
Grundskola	-684 890	-229 804	-702 151	-472 347	32,7%	-692 744	9 407
Gymnasieskola	-56 377	-15 674	-27 323	-11 649	57,4%	-32 791	-5 468
Särskola	7 122	3 211	11 588	8 377	27,7%	9 996	-1 592
Specialskola	-42 174	-13 470	-43 500	-30 030	31,0%	-41 000	2 500
Planeringsreserv/volymer			-58 090	-58 090		-35 970	22 120
Nettokostnad	-1 080 353	-355 157	-1 101 686	-746 529	32,2%	-1 104 872	-3 186

Minus före belopp är en kostnad, inget tecken före belopp är en intäkt

Programnämnd barn och utbildning prognostiserar en negativ budgetavvikelse på totalt 3,2 miljoner kronor.

Från 2020 fortsätter den månadsvisa ekonomiska rapportering till Programnämnd barn och utbildning som ett komplement till delårsrapporter och årsrapport vilket är en del mot en ekonomi i balans. Syftet med månadsrapporten är att tidigt upptäcka avvikelser och åtgärda dessa och också kunna se att åtgärderna ger effekt.

Programövergripande verksamhet

På programövergripande verksamhet förklaras den negativa budgetavvikelsen dels av beslutet att inte gå vidare med byggnationen av Tengvallaskolan. Sammanlagt är det kostnader för förgävesprojektering med totalt 13,4 miljoner kronor som belastar årets resultat och som inte förutsattes i budgeten för året. Därtill efterfrågade Programnämnd barn och utbildning en utökad ram från Kommunstyrelsen om 20,0 miljoner kronor för 2020 som inte har tillförts programnämnden.

Centralt skolstöd prognostiserar en positiv budgetavvikelse på 4,0 miljoner kronor. Myndighetsavdelningen har haft svårare att verkställa den effektivisering som riktats mot dem och prognostiserar en negativbudgetavvikelse på 2,1 miljoner kronor.

Budget 2020 för "Skolutveckling tillsammans" uppgår till 4,0 miljoner kronor. Det finns hittills beslut på 2,5 miljoner kronor av de avsatta medlen. Samtliga medel förväntas ha gått åt vid årets slut.

Lokalkostnader

Inför 2020 har en mer systematisk genomgång gjorts av kostnad och kostnadsfördelning för programområdets lokaler vilket bland annat innebär en regelbunden uppföljning av varje enskild fastighet vilket inte varit fallet tidigare. Under ett flertal år har lokalkostnader utgjort en osäkerhetsfaktor i det ekonomiska resultatet och det har funnits stora budgetavvikelser och väsentliga felaktigheter.

Bedömningen är att kostnader för lokaler 2020 är i nivå med årets budget och att risken för väsentliga avvikelser är liten.

Interkommunala ersättningar och köp av platser av extern huvudman

En återkommande osäkerhetsfaktor är den interkommunala debiteringen. Det finns en liten försening i faktureringen till andra kommuner för elever som väljer skolor i Örebro kommun. Det råder även en eftersläpning av interkommunala kostnader för barn och elever som väljer att gå i förskolor och skolor utanför Örebro kommun. Den samlade bedömningen är att interkommunala intäkter och kostnader, samt köp av platser hos fristående huvudmän och institutioner utanför kommun, totalt innebär en negativ budgetavvikelse för året.

Skolskjuts/elevresor och köp av plats i specialskolor

Ett ökat antal barn och elever medför ökade behov av skolskjuts/elevresor och behov av platser i specialskolor och andra lösningar för elever med behov av särskilt stöd.

Kostnader för skolskjuts/elevresor påverkas förutom volymökning också av förändringar i prissättning från Region Örebro län som samordnar alla resor. Inför 2020 har en taxehöjning skett om åtta procent vilken fått ett direkt genomslag i nämndens kostnader. Till följd av Coronapandemin har Region Örebro län tillfälligt valt att begränsa samplanering av skolskjutsar. Detta betyder färre elever per skolskjuts vilket i sin tur innebär ökade kostnader.

Det beslut som fattats för elevresor på gymnasieskolan, som innebär att endast elever med minst sex kilometer från hemmet till skolan erhåller busskort. Beslutet får ekonomisk effekt först till hösten 2020 men prognostiseras ge en besparing i år på upp till 9 miljoner kronor.

Det är fortsatt angeläget att skolskjuts och elevresor ses över för att säkra kostnadseffektivitet. Detsamma gäller också för elever i specialskolor.

Volympott/planeringsreserv

För 2020 uppgår planeringsreserven till 2,5 miljoner kronor och volympotten till 60,0 miljoner kronor.

Bedömningen är att volympotten och planeringsreserv inte kommer att förbrukas fullt ut. Det bygger dels på en bedömning om antal barn och elever under hösten som kommunala förskolor och skolor gjort samt hur det såg ut föregående år vid de avstämningar som kvarstår för 2020 för fristående huvudmän. Prognosen är en positiv budgetavvikelse på totalt 22,1 miljoner kronor.

3.4 Driftnämndernas resultat

I nedanstående tabell redovisas förbrukning för perioden januari-april samt helårsprognos per nämnd inom programområdet.

Nämnd	Bokslut 2019	Utfall jan-april	Budget 2020	Återstår av budget	Förbrukn %	Prognos 1 - 2020	Avvik
Belopp i tkr							
Förskolenämnd	-841 870	-299 787	-836 527	-536 740	35,8%	-841 278	-4 750
Grundskolenämnd	-1 260 711	-493 812	-1 304 547	-810 735	37,9%	-1 320 195	-15 648
Gymnasienämnd	-525 603	-195 400	-508 554	-313 154	38,4%	-525 170	-16 616
Programnämnd	-1 080 353	-355 157	-1 101 686	-746 529	32,2%	-1 104 872	-3 186
Nettokostnad	-3 708 537	-1 344 156	-3 751 314	-2 407 158	35,8%	-3 791 515	-40 200
Varav intraprenader							-11 949
Totalt exklusive intraprenader							-28 251
Ingående ackumulerat resultat intraprenader							29 115
Ianspråktagande ack resultat 2020							-11 566
Nya underskott 2020							-3 233
Nya överskott 2020							2 850
Utgående ackumulerat resultat intraprenader 2020							17 166
Avvikelse inklusive ianspråktagande av ack resultat 2020							
Årets avvikelse exkl intraprenader							-28 251
Årets avvikelse intraprenader							-383
Justerad avvikelse inkl intraprenadernas över/underskott							-28 634

Minus före belopp är en kostnad, inget tecken före belopp är en intäkt

Nedan följer en redovisning av driftsnämndernas ekonomi vid delårsrapport 1 för 2020.

Inledningsvis några gemensamma förutsättningar för förskola och skola

Nämnderna arbetar med att fullgöra uppdraget för 2020, att uppnå god ekonomisk hushållning, vilket innebär budget i balans, både att hämta hem förra årets negativa resultat och att anpassa organisationen till årets budgetram som inkluderar ett generellt effektiviseringskrav på 2,0 procent.

Tilldelningen bygger till största delen på resursfördelningsmodellerna för förskola, grundskola och gymnasieskola. Därutöver tilldelas nämnder resurser för anslagsfinansierad verksamhet.

Det ekonomiska arbetet har fokus på att klara av att ta emot nya barn och elever, men också att anpassa organisationen utifrån faktiskt antal barn och elever. Det ställer krav på en flexibel organisation, då antalet barn och elever hela tiden förändras.

Både förskola och skola är personalintensiva verksamheter och större delen av budgettilldelningen går till personalkostnader vilket innebär att det främst är personalorganisationen som måste förändras när budgetförutsättningar ändras. Att få helårseffekt på personalförändringar kan vara svårt då många åtgärder sker först till hösten i samband med nytt läsår. Inom förskolan är det stora variationer i antalet barn mellan vår och höst och det har även varit det inom grundskolan, där det är stora elevkullar.

Förskolenämnden

Förskolenämnden prognostiserar en negativ budgetavvikelse på 4,7 miljoner kronor. Exklusive intraprenaderna är det en negativ budgetavvikelse på 1,7 miljoner kronor vilket motsvarar en negativ budgetavvikelse på 0,2 procent.

Intraprenaderna prognostiserar en negativ budgetavvikelse på 3,0 miljoner kronor vilket innebär att vissa enheter kommer att behöva använda del av det ackumulerade resultatet från tidigare år för en budget i balans.

Grunden för budgeten är antalet barn i oktober 2019. Bantalet har ökat under våren jämfört med oktober och förväntas öka även till hösten. Det innebär att nämnden har en förväntad ramökning på 10,7 miljoner kronor från volympotten. I prognosen finns en osäkerhet kring beräknat antal barn till hösten och det finns en risk att enheter har varit för optimistiska i sin bedömning.

Att få helårseffekt på personalförändringar är svårt eftersom många av åtgärderna sker först till hösten i samband med terminsstarten och personal som är övertalig till hösten kommer behöva rekryteras igen till våren då barnantalet åter förväntas öka.

Förskolorna exklusive intraprenader prognostiserar en negativ avvikelse på 2,3 miljoner kronor. Merparten av förskolorna prognostiserar en budget i balans men det finns enheter som inte klarar att bedriva verksamheten inom tilldelad budgetram. Det beror bland annat på att enheter tappar barn till hösten, nya enheter startar upp verksamhet som initialt har höga driftkostnader, kostnader på grund av sjukskrivningar, barn i behov av särskilt stöd som kräver ökade resurser som leder till ökade kostnader. I förskolan är det stora svängningar av antalet barn i förskolan under vår och höst. Det innebär att avdelningar öppnar och stänger särskilt under våren vilket ställer krav på en flexibel organisation och det påverkar också förskolan ekonomiskt.

Ett av kraven kommunen har att tillgodose är att alla barn får en placering inom fyra månader. För att möta kravet krävs en flexibel organisation och lokaler vilket är en bidragande orsak till alla ny-/ombyggnationer och tillfälliga avdelningar som öppnas och stängs. Flexibilitet är resurskrävande eftersom det är svårt att få ekonomi på tillfälliga lösningar samt i uppstartskeden av verksamheter.

Förvaltningsgemensamma kostnader, så som ESKA, friskvård mm, och bemanning visar på en positiv budgetavvikelse på 0,7 miljoner kronor som täcker upp för verksamheter som redovisar negativ budgetavvikelse. Den kommungemensamma förskolan på obekväm tid, Västerpark, bedöms till en budget i balans vid årets slut.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden redovisar en negativ budgetavvikelse på 15,6 miljoner kronor. Exklusive intraprenaderna, kommungemensam måltidsorganisation och enheten för flerspråkighet är det en negativ budgetavvikelse på 1,7 miljoner kronor vilket motsvarar en negativ budgetavvikelse på 0,1 procent.

Intraprenaderna prognostiserar en negativ budgetavvikelse på 8,9 miljoner kronor vilket innebär att enheter kommer att behöva använda del av det ackumulerade resultatet från tidigare år för en budget i balans.

Grunden för budgeten är antalet elever i oktober 2019. Elevantalet har ökat under våren jämfört med oktober och förväntas också öka till hösten. Det innebär att nämnden har en förväntad ramökning med 13,6 miljoner kronor ur volympotten. I prognosen finns en osäkerhet kring beräknat antal elever till hösten och det finns en risk att enheterna har varit för optimistiska i sin bedömning.

Grundskolorna exklusive intraprenader prognostiserar ett negativ avvikelse på 5,5 miljoner kronor. Merparten av skolorna prognostiserar en budget i balans. Det är 13 skolenheter som prognostiserar en negativ budgetavvikelse. Av de skolenheter som prognostiserar en budget i balans så kommer det i flera fall krävas åtgärder och att dessa åtgärder får effekt. Det finns enheter som inte klarar att bedriva verksamheten inom tilldelad budgetram. Det förklaras det av transporter till andra skolor för undervisning, kostnader på grund av sjukskrivningar, elever i behov av särskilt stöd som kräver ökade

resurser och leder till ökade kostnader, för stor organisation i förhållande till budget, nya enheter startar upp verksamhet som initialt har höga driftkostnader och skolor med minskat antal elever vilket påverkar de ekonomiska förutsättningarna. Nya skolor har i viss utsträckning använts som evakueringsskolor under tiden skolor renoveras. Det är viktigt att öka medvetenheten kring driftkostnaderna inom skolan.

Måltidsverksamheten är organiserad inom Grundscolenämnden och är en kommun-gemensam organisation som servar verksamheter inom programområdet men också Vård- och omsorg. En prognostiserad negativ budgetavvikelse på 1,0 miljoner kronor som hänförs till uteblivna intäkter från restauranger, dagvård och gymnasieskolor. I och med stängda verksamheter, minskar livsmedelskostnader samt vikariekostnader.

Förvaltningsgemensamt, planeringsreserv, grundsärskola, måltidsorganisationen och Enheten för flerspråkighet lämnar en negativ budgetavvikelse på totalt 1,2 miljoner kronor som täcker upp för enheter som lämnar negativ budgetavvikelse.

Gymnasienämnden

Gymnasienämnden redovisar en negativ budgetavvikelse på 16,6 miljoner kronor vilket innebär en negativ budgetavvikelse på 3,3 procent.

I resultatet ingår omställningskostnader med 5,4 miljoner kronor vilka är fördelade mellan skolorna. Kostnader för omställning är högre i år än jämfört med föregående år. Höga omställningskostnader är en följd av personalminskningar i verksamheten. Utfallet av omställningskostnader kan öka om fler personer sätts i omställning som en följd av arbetet med en ekonomi i balans.

Flera av de åtgärder de åtgärder som genomförts under verksamhetsåret får inte helårs-effekt. Den enskilda faktorn som starkast påverkar ekonomin under innevarande år är nettoförändringen av elever inför höstterminen. Tidigare prognoser har pekat på ett högre elevunderlag för såväl innevarande som kommande budgetår. Den preliminära antagningen för höstterminen pekar på att färre elever kommer att antas till höstterminen vilket får konsekvenser på nämndens ekonomi.

Inför 2020 justerades elevpengen för inriktningen anläggningsmaskin inom Bygg-programmet samt för Samhällsvetenskapliga programmet för elever med hög-fungerande autism från Programnämnd barn och utbildning vilket ger dessa inriktningar bättre förutsättningar att nå en ekonomi i balans.

En åtgärd som vidtagits är en översyn av pedagogiska verktyg med likriktning av 1-till-1 enheter till eleverna, som sänker kapitalkostnader och kommer att ha en positiv ekonomisk effekt ytterligare något år, då likriktningen slår igenom på alla årskullar.

Samtliga skolor prognostiserar negativa budgetavvikelser i olika storlekar. Det förklaras av att avvikelsen är hänförligt till dimensionering av program till nya elevförutsättningar, arbetet med personaloptimering har gett viss effekt, distansundervisningen under våren har även bidragit till något minskade kostnader i och med att skolor har praktiska utbildningar där en viss mängd förbrukningsmaterial ingår i den ordinarie undervisningen

Riksgymnasiets negativa budgetavvikelse beror på ett minskat antal elever. Det innebär att det färre antalet elever kan vara utspridda på flera skolor och program vilket inte alltid gör dimensioneringsmatchningen mot det minskade anslaget enkelt. Till hösten kommer färre program att starta än tidigare, och istället för att anställa personal kommer kompetens att köpas in i större utsträckning.

Både gymnasiesärskolan och gymnasiesärskolan för döva och hörselskadade elever klarar bedriva verksamheten inom tilldelad budgetram. Till höstterminen väntas en elevökning inom gymnasiesärskolan vilket innebär att verksamheten behöver utöka verksamheten. Den positiva avvikelsen för Gymnasiesärskolan för döva och hörselskadade beror på att den förväntade elevökningen inte blir så stor som verksamheten tidigare uppskattat vilket innebär att det nya elevboendet inte öppnar.

Gemensam förvaltningsledning, psykologstöd och planeringsreserv visar på en positiv budgetavvikelse på 4,0 miljoner kronor, som täcker upp för verksamheter som redovisar negativa budgetavvikelser.

Intraprenadernas resultat

Tabellen nedan visar intraprenadernas resultat 2020 per förskola och grundskola.

Intraprenader Belopp i tkr	Prognos 1 - 2020	Budget 2020	Avvikelse Budget - Prognos	Ingående ack resultat	Ianspråktagande av eget kapital	Nya underskott	Nya överskott	Prognos överfört ack resultat
Förskolor								
Adolfsberg förskolor	39 385	37 985	-1 400	-318	0	-1 400	0	-1 718
Norrby förskolor	24 918	26 318	1 400	1 803	0	0	1 400	3 203
Förskolor Lillån	44 687	45 137	450	1 259	0	0	450	1 709
Förskolor Varberga	51 360	49 710	-1 650	2 105	-1 650	0	0	455
Rosta förskola	27 436	27 436	0	2 038	0	0	0	2 038
Förskolor Väster	53 397	51 597	-1 800	3 008	-1 800	0	0	1 208
Nettokostnad	241 183	238 183	-3 000	9 895	-3 450	-1 400	1 850	6 896

Intraprenader Grundskolor	Prognos 1 - 2020	Budget 2020	Avvikelse Budget - Prognos	Ingående ack resultat	Ianspråktagande av eget kapital	Nya underskott	Nya överskott	Prognos överfört ack resultat
Engelbrekt, Stureskolan	81 328	78 429	-2 899	4 396	-1 900			2 496
Lillåns skola, Lillåns södra skola	65 400	64 850	-550	4 072	-550			3 521
Västra Engelbrekt, Tegnerskolan	52 832	51 232	-1 600	1 959	-1 959	-640		-640
Almbyskolan F-9	82 581	82 581	0	3 489	0			3 489
Gumaelisskolan	52 412	50 712	-1 700	1 995	-1 700			295
Mellringeskolan F-6	25 035	25 035	0	-1 597	0			-1 597
Mellringeskolan 7-9	30 470	30 470	0	460	0			460
Norrbyskolan F-6	40 831	40 331	-500	-523	0	-500		-1 023
Rostaskolan F-6	35 367	33 967	-1 400	707	-707	-693		-693
Stora Mellösa F-6	12 715	12 415	-300	858	-300			558
Wallerska skolan F-6	23 808	23 808	0	1 296	0			1 296
Brunnskolan F-6	31 764	30 764	-1 000	2 108	-1 000			1 109
Brickebacken F-6	50 874	51 874	1 000	0	0		1 000	1 000
Nettokostnad	585 417	576 468	-8 950	19 220	-8 116	-1 833	1 000	10 271
Totalt förskolor och skolor	826 600	814 651	-11 949	29 115	-11 566	-3 233	2 850	17 167

Minus före belopp är en kostnad, inget tecken före belopp är en intäkt

Intraprenadernas ackumulerade resultat är fortsatt positivt för både förskolor och grundskolor. Skillnaden mot tidigare år är att resultaten mellan enheterna skiljer sig åt och att förskolor och skolor nu behöver använda eget kapital för att täcka årets negativa budgetavvikelse.

3.5 Kostnadsutveckling

Sammanställning av kostnadsutveckling, som visar totala intäkter och kostnader för samtliga nämnder inom programområdet.

Nämnd Belopp i tkr	Bokslut 2019	Utfall jan-april	Budget 2020	Återstår av budget	Förbrukn %	Prognos 1-2020	Avvik
Intäkter							
Barnomsorgsavgifter	115 346	46 023	113 852	67 829	40,4%	116 052	2 200
Driftbidrag	374 395	184 739	345 898	161 158	53,4%	354 502	8 604
Försäljning av verksamhet	242 342	80 228	236 683	156 455	33,9%	229 026	-7 657
Övriga intäkter	343 581	204 133	367 851	163 718	55,5%	302 043	-65 808
Summa intäkter	1 075 664	515 123	1 064 284	549 160		1 001 623	-62 660
Kostnader							
Personalkostnader	-2 565 769	-983 644	-2 568 350	-1 584 706	38,3%	-2 566 462	1 887
Köp av verksamhet	-1 094 147	-508 631	-1 096 904	-588 273	46,4%	-1 065 224	31 681
Lokalkostnader	-625 357	-211 858	-652 353	-440 495	32,5%	-652 601	-248
Entreprenad/fastighet mm	-242 831	-78 271	-252 343	-174 072	31,0%	-269 302	-16 959
Kapitalkostnader	-48 028	-16 008	-45 341	-29 333	35,3%	-47 570	-2 229
Skolskjuts/elevresor	-90 490	-36 298	-75 278	-38 979	48,2%	-82 434	-7 156
Övriga kostnader	-117 579	-38 125	-125 031	-86 906	30,5%	-109 546	15 485
Summa kostnader	-4 784 201	-1 872 835	-4 815 599	-2 942 764		-4 793 139	22 460
Nettokostnad	-3 708 537	-1 357 712	-3 751 315	-2 393 604		-3 791 516	-40 200

Kommentar kring intäkter

Barnomsorgsavgifterna från vårdnadshavare som har barn i förskola och fritidshem är fortsatt höga till följd av den årliga kontrollen av inkomstuppgifter som infördes under 2019.

Driftbidrag, som främst utgörs av statsbidrag, har minskat de senaste åren i takt med minskat flyktingmottagande. Den positiva avvikelser mot budget avser statsbidrag som är av engångskaraktär.

Försäljning av verksamhet har minskat vilket främst utgör lägre interkommunala intäkter för sålda skolplatser.

Övriga intäkter innebär en negativ budgetavvikelse som dels beror på att programområdets nämnder har balanserat nämndernas budget för att få en ekonomi i balans. Dessa intäkter fordrar åtgärder som till stora delar inte kommer realiseras under året.

Kommentar kring kostnader

Köp av verksamhet lämnar en positiv avvikelse som främst beror på att en stor del av volympotten inte förväntas förbrukas fullt ut under året.

Lokalkostnaderna har ökat kraftigt de senaste åren men är nu i nivå med budget. Entreprenad/fastighet inkluderar upparbetade kostnader för Tengvallskolan där upparbetade projekteringskostnader kostnadsförs när byggnationen inte blev av.

Kostnader för skolskjuts och elevresor ökar till följd av ökat antal elever och taxehöjning från Region Örebro län. Kostnadsutvecklingen har inte fullt ut hanterats inom budget däremot kommer åtgärden om rätten till busskort om färdvägen är minst 6 kilometer mellan bostad och skola att få förväntad effekt.

Övriga kostnader innebär en positiv budgetavvikelse till följd av att planeringsreserven inte förväntas nyttjas fullt och återhållsamhet med de gemensamma medel som Programnämnd barn och utbildning avsatt för respektive verksamhet, förskola, grundskola och gymnasieskola.

3.6 Investeringar

Objekt Belopp i tkr	Utfall jan-april	Budget 2020	Återstår av budget	Förbrukat %	Prognos 1-2020	Avvikelse tkr
Förskolenämnd	-1 528	-4 690	-3 162	33%	-4 690	
Grundskolenämnd	-2 150	-15 257	-13 107	14%	-15 489	-232
Gymnasienämnd	-956	-3 505	-2 549	27%	-3 505	
Datorer i förskola och skola	-905	-12 150	-11 245	7%	-11 600	550
Datorer gymnasieskola		-9 900	-9 900		-7 800	2 100
Programnämnd		-30 123	-30 123		-2 541	27 582
Nettokostnad	-5 539	-75 625	-70 086	7%	-45 625	30 000

Minus före belopp är en kostnad, inget tecken före belopp är en intäkt

Investeringsutrymmet för inventarieinvesteringar 2020 uppgår till 75,6 miljoner kronor. Det prognostiserade utfallet för året uppgår till 45,6 miljoner kronor vilket innebär att hela utrymmet inte kommer att utnyttjats under 2020.

En investering är förenad med driftskostnader i form av avskrivning och internränta och denna kostnad ska inrymmas inom förskolans eller skolans tilldelade budgetram.

Medel har använts till inköp av inventarier till förskolor och skolor, förnärvarande är det utrustning av nya förskolor och skolor. Inköp av datorer till verksamheten som avser den pedagogiska verksamheten utifrån den IT satsning som ska bidra till att utveckla pedagogiken och skapa förutsättningar för nya hjälpmedel.

5 Fem år i sammandrag

Utveckling av faktiskt antal barn och elever i förskola och skola oavsett huvudman, per den 15 oktober årligen

Fem år i sammandrag	2016	2017	2018	2019	Bedömning 2020
Ekonomisk avvikelse	46,6	-13,2	-81,0	-20,0	+/-0
Befolkning					
Totalt antal invånare, Örebro kommun	146 631	150 192	153 367	155 367	157 405
Åldersgruppen 1-5 år	9 375	9 448	9 409	9 477	9 494
Åldersgruppen 6-15	16 764	17 463	18 134	18 580	19 032
Åldersgruppen 16-18 år	4 746	4 941	5 021	5 118	5 210
Förskoleverksamhet					
Antal barn i kommunal förskola	7 101	7 135	7 145	7 202	Oförändrad
Antal barn i pedagogisk omsorg, dagtid	0	0	0	0	Oförändrad
Antal barn i fristående förskola	1 119	1 120	1 096	1 073	Oförändrad
Antal barn i pedagogisk omsorg, fristående regi	30	30	28	45	Öka
Andel inskrivna barn i fristående förskola	14	14	13	13	Oförändrad
Antal barn fr andra kommuner i ÖK förskolor	21	22	16	18	
Antal intraprenader	7	7	6	6	Oförändrad
Varav antal barn i intraprenad	2 185	2 175	2 035		Oförändrad
Grundskoleverksamhet					
Antal elever i kommunal grundskola	13 391	13 818	14 389	14 925	Öka
Antal elever i obligatorisk särskola	133	141	149	184	Öka
Antal elever i fristående grundskola	3 271	3 366	3 463	3 526	Oförändrad
Andel elever i fristående grundskola	20	20	19	19	Oförändrad
Antal elever fr andra kommuner i ÖK grundskolor	83	77	72	74	
Antal elever fr andra kommuner i ÖK särskolor	8	7	6	5	
Antal intraprenader	10	10	11	11	Oförändrad
Varav antal elever i intraprenad	5 844	7 422	6 785		Oförändrad
Gymnasieverksamhet					
Antal elever i kommunal gymnasieskola	5 237	5 276	5 270	5 163	Minska
Antal elever i kommunal gymnasiesärskola	114	103	104	111	Öka
Antal elever i fristående gymnasieskola	1 289	1 296	1 420	1 521	Öka
Antal elever i andra kommuner fr ÖK	86	102	184	128	Öka
Antal elever fr andra kommuner i ÖK i gymnasieskolor	1 538	1 481	1 589	1 552	Öka
Antal elever fr andra kommuner i ÖK särskolor	40	42	43	47	
Andel elever i fristående gymnasieskola	26	25	28	29	Öka
Antal intraprenader	0	0	0	0	0
Varav antal elever i intraprenad	0	0	0	0	0
Övrigt					
Antal elever med skolskjuts, läsårsvis	2 216	2 750	2 995		Öka

6 Bilagor

- Bilaga 1 Delårsrapport med prognos 1 2020 Förskolenämnd
- Bilaga 2 Delårsrapport med prognos 1 2020 Grundskolenämnd
- Bilaga 3 Delårsrapport med prognos 1 2020 Gymnasienämnd